[2023] 2 एस. सी. आर. 72

[२०२३] २ एस. सी. आर.

देबीदुत्ता मोहंती

व.

रंजन कुमार पटनायक आणि ओआरएस.

(2022 चा दिवाणी अपील क्रमांक 4939)

मार्च 03,2023

[एम. आर. शाह आणि बी. विरुद्ध नागरत्ना, जे. जे.]

ओरिसा किरकोळ खनिजे सवलत नियम, 2016 -आर. 51 (7)-ओरिसा किरकोळ खनिजे सवलत नियमांनुसार भाडेपट्टी मंजूर करण्यासाठी लिलाव होणार होता-लिलावाच्या सूचनेची एक अट अशी होती की बोलीदाराला महसूल अधिकाऱ्याने जारी केलेले दिवाळखोरी प्रमाणपत्र सादर करणे आवश्यक होते-प्रतिवादी क्र.1 ने निविदा प्रसंभाविक प्रक्रिया भाग घेतला आणि तहसीलदारांनी जारी केलेल्या दिवाळखोरी प्रमाणपत्रासह आपला अर्ज सादर केला-उपजिल्हाधिकाऱ्यांनी 'ट्रस्ट' च्या नावाने दिवाळखोरी प्रमाणपत्र जारी करायचे असल्याचे नमूद करून विशिष्ट आदेश पारित करूनही दिवाळखोरी प्रमाणपत्र जारी करण्यात आले-तथापि, तहसीलदारांनी प्रतिवादी क्र.1 वैयक्तिकरित्या-जिल्हाधिकारी यांनी प्रतिवादी क्र. 1 च्या नावे भाडेपट्टी रद्द केली.-उच्च न्यायालयाने जिल्हाधिकारी यांनी प्रतिवादी क्र. 1 च्या बाजूने पट्टा करार रद्द करण्याचा दिलेला आदेश रद्द केला.-सर्वोच्च न्यायालयासमोर, प्रतिवादी क्र.1 ने असा युक्तिवाद केला की प्रतिवादी क्र. 1 च्या बाजूने जारी केलेले

दिवाळखोरी प्रमाणपत्र ही चूक होती-अपीलवर, असे म्हटले गेलेःसध्याच्या प्रकरणात उपजिल्हाधिकाऱ्यांनी प्रतिवादी क्र. 1 च्या बाजूने दिवाळखोरी प्रमाणपत्र न देण्याचे विशेष निर्देश दिले.- येथे त्याच्या वैयक्तिक क्षमतेनुसार आणि ट्रस्टच्या नावाने प्रमाणपत्र जारी करण्याचे विशेष निर्देश-अशा परिस्थितीत असे म्हटले जाऊ शकत नाही की दिवाळखोरी प्रमाणपत्र प्रतिवादी क्र.1 त्याच्या वैयक्तिक क्षमतेनुसार चुकून दिले -असे दिसते की प्रतिवादी क्र.1 जरी मालमत्ता ट्रस्टची असली तरी त्याने जाणूनबुजून त्याच्या स्वतःच्या नावाने दिवाळखोरी प्रमाणपत्र प्राप्त केले आणि दिवाळखोरी प्रमाणपत्र ट्रस्टच्या नावाने जारी करणे आवश्यक होते-त्याने दिवाळखोरी प्रमाणपत्राचा गैरवापर त्याच्या स्वतःच्या फायद्यासाठी केला/ बेकायदेशीरपणे वापर केला-प्रतिवादी क्र.1 हे त्यांच्या स्वतः च्या नावावर सुरुवातीपासूनच अवैध होते-त्यांच्या बाजूने दिलेला पट्टा योग्यरित्या रद्द करण्यात आला होता-उच्च न्यायालयाचा आक्षेपार्ह निर्णय रद्द करण्यात आला.

अपील मंजूर करताना न्यायालयाने ग्राहय धरले आहे की

निर्णय दिला:1. भाडेपट्टी करार रद्द करण्याचा जिल्हाधिकारी यांनी दिनांक 1 रोजी दिलेला आदेश कायद्यांतर्गत अधिकृत नव्हता, असे उच्च न्यायालयाने नोंदवलेल्या निष्कर्षापर्यंत, जोपर्यंत नियम 2016 च्या नियम 51 (7) अंतर्गत भाडेपट्टी करार रद्द करण्याचा सक्षम अधिकारी तहसीलदार असेल, हे लक्षात घेणे आवश्यक आहे की भाडेपट्टी करारातील कोणत्याही अटींचे उल्लंघन झाल्यास नियम 51 (7) लागू होईल.सध्याचे प्रकरण लीज डीडच्या कोणत्याही अटींच्या उल्लंघनाचे प्रकरण नाही, तर बोली सादर करताना अवैध दिवाळखोरी प्रमाणपत्र सादर करण्याचे प्रकरण आहे.त्यामुळे, विद्यमान खटल्यातील तथ्यांना नियम 51 (7) अजिबात लागू होणार नाही.हे देखील लक्षात घेणे आवश्यक आहे की खरे

तर, उच्च न्यायालयाने जारी केलेल्या निर्देशांनुसार, अपीलकर्त्याने केलेल्या निवेदनावर/प्रतिनिधींवर योग्य निर्णय घेण्याचे निर्देश देत, जिल्हाधिकारी यांनी दिनांक 1 चा आदेश पारित केला.या परिस्थितीत, भाडेपट्टी करार रद्द करण्यासाठी जिल्हाधिकाऱ्यांनी दिलेला दिनांक 24.03.2021 चा आदेश कायद्यानुसार अधिकृत नव्हता, असे मत मांडण्यात उच्च न्यायालयाने भौतिकरीत्या चूक केली आहे. [परिच्छेद 7.1,7.2] [80-ई-जी]

2. सध्याच्या प्रकरणात हगड येथील उपजिल्हाधिकाऱ्यांनी प्रतिवादी क्र. 1 च्या बाजूने दिवाळखोरी प्रमाणपत्र न देण्याचे विशेष निर्देश दिले.1 येथे त्यांच्या वैयक्तिक क्षमतेनुसार आणि विशेषत्वाने विश्वस्त संस्थेच्या नावाने प्रमाणपत्र जारी करण्याचे निर्देश दिले.या परिस्थितीत असे म्हणता येणार नाही की मूळ दिवाळखोरी प्रमाणपत्र दिनांक 07.12.2017 हे प्रतिवादी क्र. 1 चुकून त्याच्या वैयक्तिक क्षमतेनुसार .असे दिसते की प्रतिवादी क्र. 1 जरी मालमत्ता विश्वस्त मंडळाची असली तरी त्याने जाणूनबुजून आणि जाणूनबुजून त्याच्या स्वतःच्या नावाने दिवाळखोरी प्रमाणपत्र प्राप्त केले आणि विश्वस्त मंडळाच्या नावाने दिवाळखोरी प्रमाणपत्र जारी करणे आवश्यक होते.त्याने स्वतःच्या फायद्यासाठी 07.12.2017 तारखेच्या दिवाळखोरी प्रमाणपत्राचा गैरवापर/वापर बेकायदेशीरपणे केला आणि आपल्या बोलीसह ते सादर केले आणि उक्त दिवाळखोरी प्रमाणपत्राच्या आधारे त्याला भाडेपट्टीची बोली मिळाली.या परिस्थितीत, प्रतिवादी क्र. 1 यांनी दिवाळखोरी प्रमाणपत्र दिनांक 07.12.2017 चा वापरून करून केलेली बोली ही सुरुवातीपासूनच अवैध होते आणि त्यामुळे अशा दिवाळखोरी प्रमाणपत्राच्या आधारे त्याच्या बाजूने दिलेला पट्टा जिल्हाधिकारी यांनी योग्यरित्या रद्द केला.[परिच्छेद 8] [81-D-F]

दिवाणी अपीलिय अधिकारिता : 2022 चे दिवाणी अपील क्र. 4939.

डब्ल्यू. पी. (सी) क्रमांक 16337/ 2021 मधील कटक येथील ओडिशा उच्च न्यायालयाच्या दिनांक 28.10.2021 च्या निकाल आणि आदेशावरून.

बसंत आर., वरिष्ठ अधिवक्ता, अरुणव पटनायक, धनंजय रे, सुश्री भावना दास, अक्षय सहाय, अपीलकर्त्यासाठी अधिवक्ता.

ए. एन. एस. नाडकर्णी, वरिष्ठ अधिवक्ता, अशोक पाणिग्रही, गीतांजली दास कृष्णन, नवाब सिंग, साल्वाडोर संतोष रिबेलो, आरझू पॉल, दीप्ती आर्य, आदिराज बाली, वर्णाली मिश्रा, अनिंदिता पुजारी, प्रतिवादींसाठी अधिवक्ता.

न्यायालयाचा निर्णय न्यायांधीश आर. शाह, जे. यांनी दिला

1. याचिका (दिवाणी) No.16437/ 2021 मध्ये ओडिशा उच्च न्यायालय कटक यानी दिलेल्या आक्षेपार्ह निकाल आणि आदेशामुळे व्यथित आणि असमाधानी वाटत आहे, ज्याद्वारे उच्च न्यायालयाने प्रतिवादी क्र. 1 येथे आणि जिल्हाधिकारी, कटक यांनी दिनांक 24.03.2021 रोजी दिलेला आदेश बाजूला ठेवला आहे, ज्याद्वारे मूळ याचिकाकर्त्याच्या बाजूने पट्टा रद्द करण्यात आला होता आणि परिणामी मूळ रिट याचिकाकर्त्याच्या बाजूने पट्टा पुनरुज्जीवित करण्यात आला आहे, मूळ प्रतिवादी क्र. 5 उच्च न्यायालयासमोर सध्याच्या अपीलाला प्राधान्य दिले आहे.

2. सध्याच्या अपीलाकडे नेणारी तथ्ये थोडक्यात खालीलप्रमाणे आहेतः

2. 1 संबंधित भाडेपट्टी मंजूर करण्यासाठी लिलावाची सूचना 08.01.2018 वर प्रकाशित करण्यात आली होती.लिलावाच्या सूचनेच्या कलम 5 मध्ये असे म्हटले आहे की बोलीदाराने

महसूल अधिकाऱ्याकडून दिवाळखोरी प्रमाणपत्र सादर करावे जे रॉयल्टी आणि स्रोतासाठी निश्चित केलेल्या अतिरिक्त शुल्कापेक्षा कमी नसावे.बोलीदाराने जंगम मालमत्तेचा तपशील देखील सादर करणे आवश्यक होते.लिलावाच्या सूचनेत ओरिसा लघु खनिज सवलत नियम, 2016 (यापुढे 'ओ. एम. एम. सी. नियम, 2016' म्हणून संदर्भित) चा संदर्भ देण्यात आला आहे.उप-जिल्हाधिकारी, अथागड यांनी 06.12.2017 वर वरील आदेश पारित करूनही वरील दिवाळखोरी प्रमाणपत्र जारी करण्यात आले.या टप्प्यावर, हे लक्षात घेणे आवश्यक आहे की आठागढच्या उपजिल्हाधिकाऱ्यांनी 06.12.2017 वर एक आदेश पारित केला होता ज्यामध्ये विशेषतः असे म्हटले होते की दिवाळखोरी 'ग्रामकेंदुपालीचे अध्यक्ष, गुरुकृपा चॅरिटेबल ट्रस्ट' च्या नावे प्रमाणपत्र दिले जाईल.तथापि, तहसीलदारांनी मूळ रिट याचिकाकर्त्याच्या बाजूने वैयक्तिकरित्या दिवाळखोरी प्रमाणपत्र जारी केले जे संबंधित वेळी विश्वस्त मंडळाचे अध्यक्ष होते.मूळ रिट याचिकाकर्त्याच्या बोलीसह हे दिवाळखोरी प्रमाणपत्र संलग्न करण्यात आले होते.

2. 2 जेव्हा निविदा उघडल्या गेल्या, तेव्हा सर्वात जास्त बोली एका सुकांती साहूची होती, मूळ रिट याचिकाकर्ते हे दुसऱ्या क्रमांकाचे सर्वोच्च बोलीदार होते आणि येथे अपीलकर्ता-मूळ प्रतिवादी क्र. 5-देवीदत्त मोहंती तिसऱ्या क्रमांकाची सर्वाधिक बोली लावणारी होती. पहिल्या सर्वाधिक बोली लावणाऱ्या सुकांती साहूची बोली रद्द करण्यात आली कारण ती थकबाकीदार असल्याचे आढळून आले.मूळ रिट याचिकाकर्ते हे दुसऱ्या क्रमांकाचे सर्वोच्च बोलीदार असल्याने, त्यांना प्रति घनमीटर Rs.142 दराने वाळू सैराट चालवण्याची त्यांची तयारी कळवण्यास सांगणारे, पत्र दिनांक 08.05.2019 देण्यात आले होते, जे सर्वोच्च बोलीदाराने उद्धृत केलेले दर होते.त्याच दिवशी मूळ रिट याचिकाकर्त्याने आपली तयारी

दर्शवली.त्यानंतर त्याला पट्टा करार अंमलात आणण्यास सांगण्यात आले.मूळ रिट याचिकाकर्त्याने नंतर 26,28,450/- जमा केले आणि आवश्यकतांचे पालन केले.सुकांती साहूने तिची बोली रद्द करण्यावर आणि मूळ रिट याचिकाकर्त्याच्या निवडीवर प्रश्नचिन्ह उपस्थित करत उच्च न्यायालयासमोर रिट याचिका (सी) नो.9023/2019 दाखल केली.सुरुवातीला उच्च न्यायालयाने यथास्थितीचा आदेश दिला जो नंतर रद्द करण्यात आला.त्यानंतर सध्याच्या मूळ रिट याचिकाकर्त्याने उच्च न्यायालयात रिट याचिका (सी) No.22660 /2019 दाखल केली आणि सक्षम प्राधिकरणाला म्हणजेच तहसीलदार, सदर यांना त्याच्या बाजूने पट्टा करार अंमलात आणण्याचे निर्देश दिले.त्यानंतर दिनांक 01.01.2020 रोजी , त्याच्या बाजूने एक पट्टा करार अंमलात आला.त्यानंतर सध्याच्या मूळ रिट याचिकाकर्त्याच्या बाजूने भाडेपट्टी मंजूर करण्याच्या विरोधात सुकांती साहू यांनी दुसरी रिट याचिका (सी) No.951/2020 दाखल केली आहेसुरुवातीला उच्च न्यायालयाने मूळ रिट याचिकाकर्त्याच्या बाजूने अंमलात आणलेल्या पट्टा दस्तऐवजाच्या अंमलबजावणीला स्थगिती दिली.मात्र, त्यानंतर भाडेपट्टीचे काम प्रलंबित रिट याचिकेच्या अंतिम निकालाच्या अधीन असेल, असे स्पष्ट करून स्थगिती उठवण्यात आली.

2. 3 त्यानंतर याचिकाकर्त्याने उच्च न्यायालयात रिट याचिका (सी) नो.3326/2021 दाखल केली आणि प्रतिवादी क्र. 1 येथे-मूळ रिट याचिकाकर्ते.ही याचिका उच्च न्यायालयाने दिनांक 04.02.2021 च्या आदेशानुसार निकाली काढली आणि कटकच्या जिल्हाधिकारी यांना त्यांच्या निवेदनावर विचार करण्याचे निर्देश दिले.हे प्रकरण जिल्हाधिकारी यांच्याकडे प्रलंबित असताना, येथे अपीलकर्त्याने रिट याचिका (सी) नॉ.14241/2021 दाखल केली ज्याची विल्हेवाट 19.04.2021 रोजी लावली गेली.या आदेशात, असे नमूद करण्यात आले

होते की दिनांक 08.03.2021 वर, तहसीलदार, नरसिंहपूर यांनी प्रतिवादी क्र. 1 येथे त्याच्या बोलीसह आणि रद्द करण्याच्या आदेशाच्या विरोधात जिल्हाधिकारी यांच्याकडे अपील दाखल करण्यात आले होते.मूळ रिट याचिकाकर्त्याच्या बाजूने जारी करण्यात आलेल्या दिवाळखोरी प्रमाणपत्रावर प्रश्नचिन्ह उपस्थित करणाऱ्या याचिकाकर्त्याच्या निवेदनाचा निपटारा करण्याचे निर्देशही जिल्हाधिकारी यांना जारी करण्यात आले होते.दरम्यान, प्रतिवादी क्र. 1 ला सैरात चालवण्याची परवानगी देण्यात आली आणि त्यानंतर तहसीलदारांच्या सांगण्यावरून ती थांबवण्यात आली.दिनाक 02.03.2021 रोजी तहसीलदार, नरसिंहपूर यांनी उपजिल्हाधिकारी, अथागड यांना पत्र लिहून प्रतिवादी नं. 1 येथे-मूळ रिट याचिकाकर्ते हे गुरुकृपा चॅरिटेबल ट्रस्टचे अध्यक्ष होते.त्यांनी स्वतःच्या नावाने दिवाळखोरी प्रमाणपत्र जारी करण्यासाठी अर्ज दाखल केला होता, परंतु ते गुरुकृपा चॅरिटेबल ट्रस्टचे अध्यक्ष असल्याने, ट्रस्टच्या नावाने जारी केले जाणारे दिवाळखोरी प्रमाणपत्र त्यांच्या नावाने जारी केले गेले.त्यात असे नमूद करण्यात आले होते की, पक्षाला नोटीस बजावण्यात आली आहे आणि सदर प्रमाणपत्रात सुधारणा करण्यासाठी आवश्यक पावले उचलण्यात आली आहेत.

2. 4 त्यानंतर, तहसीलदारांनी 08.03.2021 रोजी कटकच्या जिल्हाधिकारी यांना आणखी एक पत्र पाठवले, ज्यात असे म्हटले होते की पूर्वीचे दिवाळखोरी प्रमाणपत्र मूळ रिट याचिकाकर्त्याच्या बाजूने जारी केले गेले होते-प्रतिवादी क्र. 1 येथे रद्द करण्यात आले आणि 'गुरुकुल चॅरिटेबल ट्रस्ट, ग्रामकेंदुपालीचे अध्यक्ष' यांच्या नावे आणखी एक प्रमाणपत्र जारी करण्यास सांगण्यात आले.

2. 5 दरम्यान, 29.01.2021 रोजी , मूळ प्रतिवादी क्र. 1 येथे-मूळ रिट याचिकाकर्त्याने तहसीलदार, सदर कटक यांना त्याच्या बोलीसह दिलेले दिवाळखोरी प्रमाणपत्र बदलून/अदलाबदल करून रु. 4. 6 कोटी रुपये जे 27.01.2021 रोजी जारी करण्यात आले होते.त्यानंतर येथे अपीलकर्त्याने केलेल्या निवेदनावर, जिल्हाधिकारी यांनी प्रतिवादी क्र. 1 येथे-मूळ रिट याचिकाकर्त्याने असे निरीक्षण नोंदवले आणि निष्कर्ष काढला की "ग्राम केंद्र पालीच्या गुरुकृपा धर्मादाय विश्वस्त मंडळाच्या अध्यक्षांच्या" नावे जारी करणे आवश्यक असलेले दिवाळखोरी प्रमाणपत्र प्रतिवादी क्र. 1 ला प्रमाणपत्र जारी केले गेले आणि म्हणूनच, कायद्याच्या निर्धारित तरतुदींचे पालन करून दिवाळखोरी प्रमाणपत्र जारी केले गेले नव्हते आणि म्हणूनच, प्रतिवादी क्र. 1 येथे-सैराटच्या लिलावातील मूळ रिट याचिकाकर्ते बेकायदेशीर आहे. जिल्हाधिकारी यांनी दिनांक 24.03.2021 रोजी दिलेला आदेश हा उच्च न्यायालयासमोरच्या सध्याच्या रिट याचिकेचा विषय होता.

2. 6 उच्च न्यायालयासमोर प्रतिवादी क्र. 1 च्या वतीने हे प्रकरण होते. येथे-मूळ रिट याचिकाकर्ते की ओ. एम. एम. सी. नियम, 2016 च्या तरतुदींनुसार किरकोळ खनिजांच्या संदर्भात सक्षम अधिकारी तहसीलदार आहेत आणि म्हणून, भाडेपट्टी करार जिल्हाधिकारी रद्द करू शकले नसते.मूळ रिट याचिकाकर्त्याच्या वतीनेही हे प्रकरण होते-प्रतिवादी क्र. 1 यामध्ये त्यांनी स्वतःच्या नावाने दिवाळखोरी प्रमाणपत्र न देण्याचा दोष दुरुस्त केला.यापूर्वी ज्या विश्वस्त मंडळाचे ते अध्यक्ष होते, त्या विश्वस्त मंडळाच्या नावाने दिवाळखोरी प्रमाणपत्र जारी व्हायला हवे होते, हे खरे आहे, असे सादर करण्यात आले होते, तथापि, 29.01.2021 रोजीच त्यांनी तहसीलदारांना सादर केलेले दिवाळखोरी प्रमाणपत्र त्यांच्या स्वतःच्या नावाने जारी केलेल्या दुसऱ्या निविदेसह बदलण्यासाठी लिहिले होते आणि त्यामुळे उक्त दोष

देखील बरा झाला. याची दखल न घेता जिल्हाधिकारी यांनी भाडेपट्टी रद्द केल्याचे सांगण्यात आले.

2. 7 रिट याचिकेला राज्य तसेच याचिकाकर्त्याने विरोध केला होता-मूळ प्रतिवादी क्र. 5.येथे अपीलकर्त्याच्या वतीने सादर करण्यात आले होते की प्रतिवादी क्र. 1 येथे-मूळ रिट याचिकाकर्ते सुरुवातीपासूनच अवैध होते आणि मूळ रिट याचिकाकर्त्याच्या नावावर वैध दिवाळखोरी प्रमाणपत्र नसल्यामुळे ते कधीही स्वीकारले जाऊ नये.दिवाळखोरी प्रमाणपत्र म्हणून संलग्न केलेले दस्तऐवज खरे तर योग्यरित्या जारी केलेले नव्हते आणि ते उपजिल्हाधिकाऱ्यांच्या स्पष्ट आदेशाच्या विरोधात होते, असे सादर करण्यात आले.पहिल्या सर्वात जास्त बोली लावणाऱ्या सुकांती साहू यांची बोली यापूर्वी रद्द करण्यात आली होती आणि मूळ रिट याचिकाकर्ते हे दुसऱ्या क्रमांकाचे सर्वात जास्त बोली लावणारे होते, ज्यांचे भाडेपट्टी जिल्हाधिकारी यांनी योग्यरित्या रद्द केले आहे, तिसऱ्या क्रमांकाचे सर्वात जास्त बोली लावणारे असल्याने भाडेपट्टी त्यांच्या बाजूने द्यायला हवी होती, असे सादर करण्यात आले होते.

2. 8 आक्षेपार्ह निर्णय आणि आदेशाद्वारे आणि मूळ रिट याचिकाकर्त्याच्या नावे जारी केलेले प्रारंभिक दिवाळखोरी प्रमाणपत्र हे मूळ रिट याचिकाकर्त्याच्या नावे जारी केले गेले होते असे मत व्यक्त करून, जरी ते ट्रस्टच्या नावाने जारी करणे आवश्यक होते, परंतु ही एक प्रामाणिक चूक होती जी नंतर रद्द करण्यात आली आणि मूळ रिट याचिकाकर्त्याच्या बाजूने नवीन दिवाळखोरी प्रमाणपत्र देखील जारी करण्यात आले, त्यामुळे मूळ रिट याचिकाकर्त्याच्या बाजूने पट्टा करार रद्द करण्यात जिल्हाधिकारी यांनी चूक केली होती.उच्च न्यायालयाने असेही निरीक्षण नोंदवले आहे की ओ. एम. एम. सी. नियम, 2016 अंतर्गत,

अनुसूची (IV) च्या संदर्भात सक्षम अधिकारी, जे भाडेपट्टी करार रद्द करू शकतात, ते तहसीलदार आहेत आणि म्हणूनच, ओ. एम. एम. सी. नियम, 2016 अंतर्गत सक्षम प्राधिकरणाचे अधिकार प्रथमदर्शनी जिल्हाधिकारी थेट वापरू शकले नसते.त्यामुळे, उच्च न्यायालयाने आक्षेपार्ह निकाल आणि आदेशाद्वारे मूळ रिट याचिकाकर्त्याच्या बाजूने पट्टा करार रद्द करण्याचा जिल्हाधिकारी यांनी दिलेला आदेश रद्द केला आहे.

2. 9 उच्च न्यायालयाने दिलेला आक्षेपार्ह निर्णय आणि आदेश, कटकच्या जिल्हाधिकारी यांनी मूळ रिट याचिकाकर्त्याच्या बाजूने दिलेला पट्टा रद्द करण्याचा दिनांक 24.03.2021 रोजी दिलेला आदेश रद्द करतो आणि -प्रतिवादी क्र. 1 येथे मूळ प्रतिवादी क्र. 5 च्या सांगण्यावरून सध्याच्या याचिकेचा विषय आहे. -तिसऱ्या क्रमांकाचा सर्वाधिक बोली लावणारा.

4. श्री. आर. बसंत, विद्वान वरिष्ठ वकील, हे अपीलकर्त्याच्या वतीने हजर झाले आहेत आणि श्री. ए. एन. एस. नाडकर्णी, विद्वान वरिष्ठ वकील, हे प्रतिवादी क्र. 1 वतीने हजर झाले.

4. 1 श्री बसंत, अपीलकर्त्याच्या वतीने बाजू मांडणारे विद्वान ज्येष्ठ वकील वस्तुस्थिती आणि परिस्थितीनुसार ठामपणे सांगितले की उच्च न्यायालयाच्या खंडपीठाने २४.०३.२०२१ रोजी कटकच्या जिल्हाधिकाऱ्यांनी प्रतिवादी क्रमांक एकच्या बाजूने भाडेपट्टा रद्द करण्याचा दिलेला आदेश रद्द करून रद्द बातल ठरवून चूक केली आहे.

4. 2 विद्वान ज्येष्ठ वकील श्री. बसंत यांनी पुढे म्हटले आहे की, प्रारंभिक विषय दिवाळखोरी प्रमाणपत्र जे गुरुकृपा धर्मादाय ट्रस्टच्या नावाने होते, परंतु प्रतिवादी क्र. 1 निविदेत सहभागी

होण्यासाठी त्याच्या वैयक्तिक क्षमतेनुसार ही एक खरी चूक होती आणि जाणूनबुजून केलेली कृती नव्हती आणि त्यामुळे सुधारण्यायोग्य दोष होता.

4. 3 ही मालमत्ता गुरुकृपा चॅरिटेबल ट्रस्टची असून ती प्रतिवादी क्रमांक १.च्या मालकीची नसल्याची कबुली देण्यात आली आहे. त्यामुळे प्रतिवादी क्रमांक १ ने निविदेत सहभागी होण्यासाठी वैयक्तिक क्षमतेने वापरलेले दिवाळखोरी प्रमाणपत्र ही फसवणुकीची कसरत होती, ज्यामुळे त्याची बोली सुरुवातीपासूनच अनिर्णित आणि रद्दबातल ठरली.

4. 4 हे सादर केले जाते की उच्च न्यायालयाने या वस्तुस्थितीचे उच्च न्यायालयाने योग्य प्रकारे दखल घेतली नाही की ही न्यासाची मालमत्ता, प्रतिवादी क्र. 1 त्याची स्वतःची मालमत्ता म्हणून हस्तांतरित करण्याचा प्रयत्न करणे, कारण त्याच विषयाच्या दिवाळखोरी प्रमाणपत्राचा प्रतिवादी क्र. 1 यांनी दुसऱ्या निविदेत गैरवापर केला होता आणि केलेली फसवणूक शोधून, तहसीलदार आणि उपजिल्हाधिकाऱ्यांनी त्याला उक्त निविदेतून अपात्र ठरवले होते.

4.5 ओ. एम. एम. सी. नियम, 2016 चा नियम 51 (7) लागू करताना उच्च न्यायालयाने भौतिकरीत्या चूक केली आहे, असे पुढे सादर केले जाते. भाडेकराराच्या कोणत्याही अटींचा भंग झाला असेल तरच हा उपनियम लागू असेल, तर तत्काळ प्रकरणात लिलाव / निविदा कॉल नोटीस आणि निविदा नियंत्रित करण्याच्या नियमांचे उल्लंघन झाले असेल तरच हा उपनियम लागू होईल, असे सादर करण्यात आले आहे.

4. 6 पुढे असे सादर केले जाते की, ओ. एम. एम. सी. नियम, 2016 अंतर्गत सक्षम अधिकारी तहसीलदार होते आणि त्यामुळे तहसीलदारांवर प्रतिवादी क्र. 1 सह कट रचल्याचे

आरोप आहेत याची जाणीव असूनही प्रथमदर्शनी जिल्हाधिकारी यांच्याशी संपर्क साधता आला नसता, असे मत मांडण्यात उच्च न्यायालयाने भौतिकरीत्या चूक केली आहे.

4.7 अपीलकर्त्याच्या वतीने बाजू मांडणारे विद्वान ज्येष्ठ वकील श्री. आर. बसंत यांनी पुढे म्हटले आहे की, नवीन दिवाळखोरी प्रमाणपत्र प्राप्त करताना प्रतिवादी क्रमांक एकच्या नंतरच्या वर्तनाचा विचार करून उच्च न्यायालयाने भौतिकदृष्ट्या चूक केली आहे. ती सादर केली जाते की निविदेच्या वेळी दिवाळखोरी प्रमाणपत्राचा विचार करणे आवश्यक होते, नंतरचे दिवाळखोरी प्रमाणपत्र नाही.

5. सध्याच्या अपीलाला प्रतिवादी क्र. 1 च्या वतीने हजर असलेले विद्वान ज्येष्ठ वकील ए. एन. एस. नाडकर्णी यांनी तीव्र विरोध केला आहे..हे सादर केले जाते की उच्च न्यायालयाने योग्यरित्या निरीक्षण केल्याप्रमाणे आणि धारण केल्याप्रमाणे 07.12.2017 दिनांकित प्रारंभिक दिवाळखोरी प्रमाणपत्र प्रतिवादी क्र.1 हे चुकून झाले होते आणि ते गुरुकुल चॅरिटेबल ट्रस्टऐवजी प्रतिवादी क्र. 1 च्या बाजूने जारी करण्यात आले होते, ते विश्वस्त मंडळाचे अध्यक्ष असल्यामुळे.

5. 1 हे सादर केले जाते की त्यानंतर प्रतिवादी क्र.1 ने स्वतः दिवाळखोरी प्रमाणपत्राच्या पर्यायन सिद्धांत अर्ज केला.त्यानंतर प्रतिवादी क्र.1 ने त्याच्या बाजूने नवीन दिवाळखोरी प्रमाणपत्र प्राप्त केले जे बदलण्याची/दाखल करण्याची परवानगी मिळाली.त्यामुळे, प्रतिवादी क्र. 1 ने सादर केलेले प्रारंभिक दिवाळखोरी प्रमाणपत्र असे म्हणता येणार नाही.1 याचिकाकर्त्याच्या वतीने युक्तिवाद करण्याचा प्रयत्न केल्याप्रमाणे, बोलीसह ती सुरुवातीपासूनच अवैध आणि अवैध होती.

5. 2 पुढे असे सादर केले जाते की, अन्यथा पट्टा करार रद्द करण्याचा अधिकार तहसीलदाराकडे निहित असेल, जो, ओ. एम. एम. सी. नियम, 2016 च्या नियम 51 (7) अंतर्गत सक्षम अधिकारी आहे.सध्याच्या प्रकरणात भाडेपट्टी करार जिल्हाधिकारी यांनी रद्द केला होता आणि म्हणूनच, उच्च न्यायालयाने योग्य निरीक्षण नोंदवले आहे आणि असे म्हटले आहे की कटकच्या जिल्हाधिकारी यांनी भाडेपट्टी रद्द करण्याचा जो आदेश दिला होता, तो कायद्यानुसार अधिकार नसलेला होता.

5. 3 पुढे असे सादर केले जाते की सध्याच्या कार्यवाही प्रलंबित असताना देखील केवळ भाडेपट्टीचा कालावधी संपला नाही तर त्यानंतरही उच्च न्यायालयाने दिलेल्या आक्षेपार्ह निर्णयानुसार नवीन भाडेपट्टी करार अंमलात आणला गेला आहे.

6. आम्ही संबंधित पक्षकारांच्या वतीने ज्येष्ठ वकिलांची बाजू सविस्तरपणे ऐकली आहे.

7. आक्षेपार्ह निर्णय आणि आदेशाद्वारे उच्च न्यायालयाने कटकच्या जिल्हाधिकारी यांनी दिनांक 24.03.2021 रोजी दिलेला भाडेपट्टी रद्द करण्याचा आदेश रद्द केला आहे, जो प्रतिवादी क्र.1 येथे इतर कारणांसह असे म्हटले आहे कीः

(1) भाडेपट्टी करार रद्द करण्याचा जिल्हाधिकारी यांनी दिलेला आदेश कायद्यानुसार, नियम, 2016 च्या नियम 51 (7) अंतर्गत अधिकार नसलेला होता, भाडेपट्टी करार रद्द करण्यासाठी तहसीलदार हा सक्षम अधिकारी आहे;

(ii) 07.12.2017 दिनांकित मूळ दिवाळखोरी प्रमाणपत्र प्रतिवादी क्र.1, बोलीसह सादर केलेला अर्ज चुकून त्याच्या बाजूने जारी करण्यात आला.

7. 1 आता उच्च न्यायालयाने नोंदवलेल्या निष्कर्षानुसार, भाडेपट्टी करार रद्द करण्याचा जिल्हाधिकारी यांनी दिनांक 24.3.2021 रोजी दिलेला आदेश कायद्यानुसार अधिकृत नव्हता, कारण नियम 2016 च्या नियम 51 (7) अंतर्गत भाडेपट्टी करार रद्द करण्याचा सक्षम अधिकारी तहसीलदारांचा असेल, हे लक्षात घेणे आवश्यक आहे की भाडेपट्टी करारातील कोणत्याही अटींचे उल्लंघन झाल्यास नियम 51 (7) लागू होईल.सध्याचे प्रकरण लीज डीडच्या कोणत्याही अटींच्या उल्लंघनाचे प्रकरण नाही, तर बोली सादर करताना अवैध दिवाळखोरी प्रमाणपत्र सादर करण्याचे प्रकरण आहे.त्यामुळे, सध्याच्या खटल्यातील तथ्यांना नियम 51 (7) अजिबात लागू होणार नाही.

7. 2 हे देखील लक्षात घेणे आवश्यक आहे की खरे तर उच्च न्यायालयाने जारी केलेल्या निर्देशांनुसार, अपीलकर्त्याने केलेल्या निवेदनावर योग्य निर्णय घेण्याचे निर्देश जिल्हाधिकाऱ्यांनी दिनाक 24.3.2021 रोजी दिले होते.या परिस्थितीत, भाडेपट्टी करार रद्द करण्यासाठी जिल्हाधिकाऱ्यांनी दिलेला 24.3.2021 दिनांकित आदेश कायद्यानुसार अधिकृत नव्हता, असे मत मांडण्यात उच्च न्यायालयाने भौतिकरीत्या चूक केली आहे.

8. आता उच्च न्यायालयाने नोंदवलेल्या निष्कर्षांनुसार, मूळ दिवाळखोरी प्रमाणपत्र दिनांक 07.12.2017 प्रतिवादी क्रं. 1 च्या बाजूने आहे, ही एक चूक होती. ही एक चूक होती आणि इतर कोणत्याही दुर्भावनापूर्ण हेतूचा संबंध नव्हता, हे लक्षात घेणे आवश्यक आहे की गुरुकृपा चॅरिटेबल ट्रस्ट हे मालमत्तेचे मालक होते आणि उक्त आधारावर दिवाळखोरी प्रमाणपत्राचा दावा केला गेला असला तरी, प्रतिवादी क्र. 1 ने त्याच्या स्वतःच्या नावाने- त्याच्या वैयक्तिक क्षमतेनुसार दिवाळखोरी प्रमाणपत्र जारी करण्यासाठी अर्ज केला. अथागढच्या उपजिल्हाधिकाऱ्यांनी दिनांक 06.12.2017 च्या संभाषणाच्या माध्यमातून

तहसीलदारांना गुरुकृपा चॅरिटेबल ट्रस्टच्या नावाने प्रमाणपत्र जारी करण्याचे निर्देश दिले होते.तथापि, असे असूनही तहसीलदारांनी प्रतिवादी क्र. 1 च्या बाजूने 07.12.2017 रोजी दिवाळखोरी प्रमाणपत्र जारी केले. 1 त्याच्या वैयक्तिक क्षमतेनुसार, जे चुकून म्हटले जाऊ शकत नाही.आठागडच्या उपजिल्हाधिकाऱ्यांनी तहसीलदारांना उद्देशून 'आयडी1' दिनांकित केलेला पत्रव्यवहार झाला नसता आणि तहसीलदारांनी प्रतिवादी क्र. 1 च्या बाजूने दिवाळखोरी प्रमाणपत्र दिले असते. 1 त्यांच्या वैयक्तिक क्षमतेनुसार ते विश्वस्त मंडळाचे अध्यक्ष असल्याने अशी चूक कोणीही समजू शकते. तथापि, सध्याच्या प्रकरणात आठागडच्या उपजिल्हाधिकाऱ्यांनी प्रतिवादी क्र. 1 च्या बाजूने दिवाळखोरी प्रमाणपत्र न देण्याचे विशेष निर्देश दिले. येथे त्यांच्या वैयक्तिक क्षमतेनुसार आणि विशेषत्वाने विश्वस्त संस्थेच्या नावाने प्रमाणपत्र जारी करण्याचे निर्देश दिले.या परिस्थितीत असे म्हणता येणार नाही की मूळ दिवाळखोरी प्रमाणपत्र दिनांक 07.12.2017 हे प्रतिवादी क्र. चुकून त्याच्या वैयक्तिक क्षमतेनुसार 1. असे दिसते की प्रतिवादी क्र. 1 ,जरी मालमत्ता विश्वस्त मंडळाची असली तरी त्याने जाणूनबुजून आणि जाणूनबुजून त्याच्या स्वतःच्या नावाने दिवाळखोरी प्रमाणपत्र प्राप्त केले आणि विश्वस्त मंडळाच्या नावाने दिवाळखोरी प्रमाणपत्र जारी करणे आवश्यक होते.त्याने स्वतःच्या फायद्यासाठी 07.12.2017 तारखेच्या दिवाळखोरी प्रमाणपत्राचा गैरवापर/वापर बेकायदेशीरपणे केला आणि आपल्या बोलीसह ते सादर केले आणि उक्त दिवाळखोरी प्रमाणपत्राच्या आधारे त्याला भाडेपट्टीची बोली मिळाली.या परिस्थितीत, प्रतिवादी क्र. 1 द्वारे दिनांक 07.12.2017 चे दिवाळखोरी प्रमाणपत्र वापरून बोली लावली जाते. हे सुरुवातीपासूनच अवैध होते आणि त्यामुळे अशा दिवाळखोरी प्रमाणपत्राच्या आधारे त्याच्या बाजूने दिलेला पट्टा जिल्हाधिकारी यांनी योग्यरित्या रद्द केला.

8. 1 या टप्प्यावर हे लक्षात घेणे आवश्यक आहे की त्यानंतर प्रतिवादी क्र.1 चा अर्जावरील दिवाळखोरी प्रमाणपत्र बदलण्याची परवानगी देणारा 29.01.2021 चा आदेश , त्याच्या वैयक्तिक नावाने जारी केलेले 07.12.2017 चे प्रारंभिक दिवाळखोरी प्रमाणपत्र चुकून दिले गेले होते या आधारावर नव्हता.दिलेले कारण असे होते की दुसरा भागीदार पूर्वीच्या दिवाळखोरी प्रमाणपत्रावर दावा करू शकतो आणि म्हणून इतर मालमत्तांच्या बदल्यात मिळवलेले नवीन दिवाळखोरी प्रमाणपत्र बदलण्याचा/अदलाबदल करण्याचा आमचा हेतू आहे.

8. 2 या टप्प्यावर हे लक्षात घेणे आवश्यक आहे की प्रतिवादी क्र.1 ने दुसऱ्या निविदेत अगदी दिवाळखोरी प्रमाणपत्र वापरले आणि तहसीलदार आणि तहसीलदार आणि उपजिल्हाधिकाऱ्यांनी प्रतिवादी क्रमांक 1 ला या निविदेतून अपात्र ठरविले.

8. 3 अशा परिस्थितीत प्रतिवादी क्र.1 ने 07.12.2017 या तारखेच्या दिवाळखोरी प्रमाणपत्राचा गैरवापर केला, जे त्याच्या वैयक्तिक क्षमतेनुसार/नावाने बेकायदेशीरपणे जारी केले गेले होते, जणू ते गुरुकृपा चॅरिटेबल ट्रस्टच्या नावाने जारी करणे आवश्यक होते.या टप्प्यावर हे लक्षात घेणे आवश्यक आहे की त्यानंतर 07.12.2017 दिनांकित दिवाळखोरी प्रमाणपत्र तहसीलदारांनी 08.03.2021 दिनांकित आदेशाद्वारे रद्द केले आहे, जे अंतिम झाले आहे.

8. 4 आता जोपर्यंत प्रतिवादी क्र.1 ने नवीन दिवाळखोरी प्रमाणपत्र प्राप्त केले जे बदलले/अदलाबदल केले जाऊ इच्छित होते, हे लक्षात घेणे आवश्यक आहे की ज्याचा विचार करणे आवश्यक आहे ते बोलीसह सादर केलेले दिवाळखोरी प्रमाणपत्र आहे, त्यानंतरचे दिवाळखोरी प्रमाणपत्र नाही.

9. आता प्रतिवादी क्र. च्या वतीने सादर केले 1. त्यानंतर, उच्च न्यायालयाने दिलेल्या आक्षेपार्ह निर्णय आणि आदेशानुसार नवीन पट्टा दस्तऐवज जारी करण्यात आला आहे, सुरुवातीला, हे लक्षात घेणे आवश्यक आहे की, या न्यायालयाने दिनांकित आदेशात असे निरीक्षण नोंदवले आहे की, आक्षेपित निर्णय आणि आदेशानुसार नवीन पट्टा दस्तऐवज, सध्याच्या एस. एल. पी./अपील आणि/किंवा कार्यवाहीत न्यायालयाद्वारे पारित केले जाऊ शकणाऱ्या पुढील आदेशांच्या अंतिम परिणामाच्या अधीन असेल.

10. वरील बाबी लक्षात घेता व वर नमूद केलेल्या कारणास्तव उच्च न्यायालयाने अत्यंत गंभीर चूक केली आहे, असे आमचे मत आहे. जिल्हाधिकारी, कटक यांनी २४.०३.२०२१ रोजी दिलेला प्रतिवादी क्रमांक १ बाजूने दिलेला आदेश रद्द करून रद्द बातल ठरवला. परिणामी, उच्च न्यायालयाने दिलेला आक्षेपार्ह निकाल आणि आदेश रद्द करण्यास पात्र आहे आणि त्यानुसार रद्द केला जातो. प्रतिवादी क्र. 1 च्या बाजूने असलेला पट्टा करार रद्द करण्याचा आदेश कटकच्या जिल्हाधिकारी यांनी 24.03.2021 या तारखेस दिला. तो याद्वारे पुनर्संचयित करण्यात येतो. आक्षेपार्ह निर्णय आणि आदेश रद्द केल्यावर प्रतिवादी क्र. 1 देखील रद्द करण्यास पात्र आहे आणि त्यानुसार बाजूला ठेवला जातो.

त्यानुसार सध्याच्या अपीलाला मंजूर केले.तथापि, खटल्यातील तथ्ये आणि परिस्थितीनुसार, खर्चाबाबत कोणताही आदेश नसेल.

अंकित ज्ञान **अपील मंजूर करण्यात येते .**

(सहाय्यकः अभिषेक अग्निहोत्री आणि महेंद्र यादव, एल. सी. आर. ए.)

अस्वीकरण

या न्यायनिर्याच्या मराठी भाषेतील या अनुवादाचा वापर हा पक्षकारास त्याच्या / तिच्या मातृभाषेमध्ये त्याचा अर्थ समजून घेण्यापुरताच मर्यादित राहील आणि त्याचा इतर कोणत्याही कारणाकरिता वापर करता येणार नाही तसेच इंग्रजी भाषेतील न्यायनिर्णय हाच सर्व व्यावहारिक आणि कार्यालयीन वापराकरिता विश्वसनीय असेल आणि तोच त्यातील आदेशाच्या निष्पादन आणि अमलबजावणी करता वैध मानला जाईल.

x-x-x-x-x